„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком и недељом на целом табаку, а уторком, на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИС[illegible] примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бр[illegible] 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 126. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 16. АВГУСТА 1892. ГОДИНА XXVII.

ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ.

ТО — И ОПЕТ ТО.*)

Има прича о некоме мраву, што је силом хтео да изнесе ивер или ломак од суве гранчице из низе на узвишицу. Јадник!.. Таман да рекне: ту сам — а терет му се сроза низ гребене. Шта је знао вредни мравак друго, већ поћи за њим, прти га из нова — па тако, док случај, или нека виша промисао, или милост одозгора не учини, да уморни мравак не оствари, што је хтео да оствари.

Ово је прича тек онако за подуку људима, како ваља бити — истрајан, да постигнеш што си наумио. Али нас она сећа донекле и на — безуспешну политичку борбу нашега народа с ову страну Дунава и Саве. По толико пута покушавао је народ наш, да се снагом природних права и силом најсвечаније потврђених повластица, даних му зарад заслуга за земљу и за престо, дигне из низе потиштености на узвишицу благостања и равноправности, те да на тој узвишици сазиђе на темељу собом донесених права и повластица — себи дом среће. Но за толико година безуспешне борбе и напрезања — он се успињао по толико пута, али се успео није — падао је свеудиљ онамо, од куда је пошао. А ми смо се увек тешили, да је то или случај или промисао — воља одозгоре — пак смо и опет терали старим путем. Тако је можда морало бити.

Али молим за једно питање. Оном мраву — пошло је за руком да ломак од гранчице успне на узвишицу. Помогао му случај или, рецимо, смиловао му се Бог, А нама? Хоће ли нама помоћи случај или Бог? Ако би нам помоћи имао случај — онда је воља с више равнодушна према нашем успеху. Успех би нам био неизвестан. А ако Бог? Онда — но онда погнино главе, поспимо их пепелом, смирено чекајмо и чинимо и од сад као и до сад; поклонимо се Политу и Њег. Светости, шат сачекамо боља времена.

Но, смртан, нећу да се мешам у божанска посла. Ако ме неко у окове стеже, ако ми усијаним гвожђем штипуца живо месо а моралним мукама дави душу — то боли тако, да ми је триста пута милији срећан и миран живот на земљи од сумњивог ценета иза смрти. И ја ћу, и нехотице, претпоставити физичну смрт оваакову дуготрајну животу, да полако телесно и душевно умирући — достанем се насеља, што ће га уживати у ценету нека сабласт, која одговара моме — ја!

За то — помози себи сам, помоћи ће ти и Бог!

Између тебе човече и мрава, разлика је и та, да си ти обдарен уз вољу — умом и разумом. Ти упрежеш коње у кола, волове у јарам, пару трпаш у котлове а везујеш мују танком жицом — све да ти служи. Градиш и рушиш градове, остварујеш сваку мисао, што ти умом кресне. Ти си свемоћан; ти си свезнајући; у теби живи — Бог.

Дакле?

Ти несмеш полагати успех хотењу своме у руке — пуком случају.

*

Ја сам до дна душе своје уверен, да неуспех у политичкој борби нашој имаде корен свој донекле у поцепаности нашој, донекле у грамжљивости појединаца за новцем и звањем — а посепце узрок неуспеху наше странке да лежи у никаквој — организацији.

Ову горку истину мање или више осећамо сви ми, јер нас о томе сваким даном — сам живот наше странке уверава. Неуспех на свима линијама, јер нема јединства у раду, јер нема јединства управе, чија би реч била свакоме члану странке света, којој би он потпуно жртвовао своју умну и телесну радну снагу — свестан, да извршује своју патриотску и српску дужност. Данас осим неколико људи, који се сами истакоше на површину или их прилике изнеше на видик, усљед њихова друштвена положаја, ми и не знамо, ко све припада нашој странци, на кога можемо с поуздањем рачунати за све евентуалне случајеве. За то се и догађа — да странка приликом избора или истиче људе недорасле звању, које треба да обављају, или се истакне човек, који по души не припада нашој странци него се претвара и лаже, не би ли помоћу наше странке докопао се мандата, пак да пресалдумише у — браниковачку дружину или у владин табор. Таквих примера имамо више — из времена прошлих избора за наш народно-црквени сабор. За то се и догађа да се истакну тобоже у главној управи странке људи, који о изборима раде у корист наших политичких противника или дају изјаве, да они тој странци не припадају.

Истина је међу тим, која се не даде побити, да наша странка ужива поверење већега дела овостраног нашега народа. Истина је, која се не даде побити, да наша странка осваја терена све већма у самом народу, да је свесна омладина уз њу, да број интелигенције у њој расти, да она имаде здрава начела, да је у њој и воље и окретности, да је она подмлађена странка нашег дичног првака, да она имаде и мора имати — будућности. Добро уређена, чврсто организована, наша ће странка бити живи протест против сваке неправде, која се овостраном нашем народу чини, будни чувар свих његових стечених и природних права, неуморни радник на проширењу и утврђењу ових, дух будилац свести народне, свести српске.

Но заото баш, јер је народ уз нас, јер ми нисмо дружина ни клика, већ странка са отвореним програмом, ми не смемо допустити, да нам је личност једна или друга претежнија од целине; ми морамо сваког оног истиснути из странке, који хоће или да тиранише или да шеврда, или на штету странке без збора и договора компромисе да склапа, личне рачуне да прави, да тера неки морски опортунитет; ми јесмо и хоћемо и да останемо искрени и прави народњаци, демократе, па према томе мора и наша странка бити демократски организована. Организована — на најширој основи, где би воља целине одлучивала. Начин, како би се ова дознавала, јесте: збор и договор. Ништа без братског збора и договора а ту је и штампа — пак се даје појединцима прилика, да изнесу своје мисли и назоре, да се претресају сва страначка питања и доносе одлуке. Имала би се изабрати централна управа од 9 чланова и то 5 из Тројединице а 4 из Угарске, да се уздржи јединство странке и народа. У Тројединици имао би постојати засебни а у Угарској засебни пододбор и то од 5 чланова. Ови пододбори у свези са централним одбором руководили би страначке ствари, кад је у питању целина српског народа у Аустро-Угарској а поједини одбори, од поменута два пододбора, са централним одбором, одлучивали би у питањима, која се тичу страначких ствари у Тројединици — дотично Угарској. Имале би се издати чланске карте, имали би се утврдити новчани приноси чланови, имао би се дићи завод за штедњу и потпомагање и пружање кредита сиромашним члановима странке, имали би се уредити месни одбори, странчини повереници, редакциони одбор за издавање, издржавање, уређивање страначког органа, имао би се изабрати уредник органа и осигурати му трајно егзистенцију његову и његове породице; имале би се отворити књиге чланова странке, листе кандидата за саборе: угарски, хрватски, српски народно-црквени, те појединцима стварати терен за сигуран избор. Сваке године, или друге године, имали би се сазивати јавни зборови, где би главна управа давала рачуна о своме раду, где би се одбори попуњавали, мењали према закључку збора; — речју, где би се решавала питања страначка и доносили закључци, које имају одбори извести.

Што пре имао би се изабрати одбор, који би донео нацрт о уређењу странке, овај би се имао изнети у странчином органу, прокритиковати у времену од 2—3 месеца, а за тим сазвати збор изасланика из свију крајева, који ће овај нацрт претрести и коначно донети за целу странку обвезан статут о уређењу странке.

Ми износимо овде наше мисли о том, какав да буде поступак, да се дође једном већ до организације. Ми смо и у овом листу једном позвали и остале чланове странке, да изнесу о овом питању своја мишљења. Нама је одговорено — ради се. Ко ради? Где ради? Како ради? Докле ће да ради? Ко га је овластио да ради? Наш је програм отворена књига, ми се не ћемо освртати на подла подметања нелојалности, ми љубимо домовину своју, за коју смо проливали и за коју ћемо проливати крв своју — али од права својих нама зајамчених, од права свога, да живимо као народ српски, равноправан са осталим народима и народностима наше монархије — не попуштамо ни за длаку. И ми ћемо се свима законитим средствима послужити, да се као народ одржимо, да права своја очувамо, да их законитим путем проширимо. Заото, створити могућности успешном раду и деловању наше странке — то је кретање у оквиру свима грађанима, свакој народности основним законима државним гарантованог права, у том нас не може, не ће и не сме нико сметати. Заото засучимо рукаве — пак сложно на рад.

Али знам ја — ове ће речи и опет у празно одјекнути, неко ће климнути главом и одобрити — а неко нити ће одобрити ни главом климнути. За дан, за два, говориће можда појединци, како би требало нешто да се ради, неки ће уверавати и да се ради, неко ће се иронички осмехнути ит.д. а ствар ће остати — на старом. Због тога нека ми се не замери, што ударам негаженом стазом па у име народа, наше народне ствари, у име напретка наше странке, позивам да иницијативу у овој ствари узму у своје руке ова господа:

Др. Гига Авакумовић,*) Земун; Коста Арсенић, Илок; Милан Бакић, Беловар; Стева Бакмаз, Митровица; Сима Бикар, Сомбор; Јован Благојевић, Сомбор; др. Тонка Богдановић, Рума; поп Пера Босанац, Липовчани; Александар Бошњак, Крижевци; Милутин Везилић, Сентомаш; Пера Веселиновић, Срем. Карловци; др. Вујић, Сомбор; др. Емил Гаврила, Вел. Бечкерек; Коста Георгијевић, уредник „Бачванина“, Сомбор; Данило Гергуров, Сомбор; Јаша Гергуров, Сомбор; др. Никола Григоријевић, Панчево; поп Јоца Димић, Српска Капела; поп Сима Жигић, Фердин; др. Бранко Илић, Вршац; Стеван Јефтић, Нови Сад; поп Иван Јелчић, Стари Бечеј; Лука Јовановић, Брод; Коста Јовановић, Панчево; Паја Јовановић, власник „Србобрана“, Загреб; Стеван Јовић главни уредник „Заставе“, Нови Сад; поп Петар Крајновић, Широка Кула; др. Ђорђе Красојевић, Сремски Карловци; Н. Крстић, Бела Црква; Сима Лукин Лазић, Загреб; Коста Лера, Дубовац; др. Младен Лисавац, Ириг; поп Никола Маноју ловић, Болч; Јован Марић, Нови Сад; Тоша Мартоношки, Нови Сад; Марко Марцикић, Паланка; Марко Матић, Сремски Карловци; др. Миливој Миладиновић, Ср. Карловци; др. Жарко Миладиновић, Митровица; Ђока Милић, Нови Сад; Јеврем Миковић, Сентомаш; др. Богољуб Милетић, Брод; Васа Милеуснић, Крижевци; др. Миша Михајловић, Ср. Карловци; поп Михаило Мишић, Кра-

*) Добијамо од врло уваженог писца из млађих кругова наше странке, па радо уступамо места, јер се из свега срца радујемо, кад видимо, да се наша омладина јуначки буди на рад. Било сретно! Ур.

*) Имена су наведена азбучним редом. Ми смо их побележили како се на брзу руку сетисмо — но и које не споменусмо, разуме се, и они су позвани на рад у интересу напретка свога народа.

љевци; поп Стеван Моловић, Ириг; Лаза Николић, Панчево; поп Пера Николић, Ровишће; поп Мане Оклобџија, Врело; поп Паво Пајић, Брђани; др. Светозар Петровић, Вел. Бечкерек; Јеврем Пивнички, Сентомаш; Петар Попадић, Нови Сад; поп Божидар Поповић, Нови Сад; Ото Поповић, Брод; прота Дане Јован Прица, Глина; Милош Продановић, Сентомаш; др. Јован Радивојевић-Вачић, Земун; поп Светозар Разуменовић, Луговет; Мита Рогулић, Ириг; др. Александар пл. Рокнић, Митровица; Милош Рунић, Сентомаш; Јоца Савић, Сентомаш; поп Томо Савић, Ступовача; Никола Симоновић, Ириг; Панта Спајић, Шид; Драгутин Станковић, Лединци; Сава Стојковић, Нови Сад; Захарија Стојковић, Сомбор; Душан Стојшић, Сента; Сава Токин, Чаково; поп Александар Тошић, Параге; Миливој Трумић, Винковци; Ђура Цвејић, Вршац; поп Сава Цвејић, Алибунар; Јован Т. Чавић, Нови Сад; прота Јован Шорак, Река (Фиуме); Јован Ђорђевић, Петроварадин; Мита Ђорђевић, Нови Сад; поп Јован Ђуришић, Павловци; Јован Ђуришић-Биорац, Рума.

Господо — ви имате реч, пак нека се види и зна: „ко је вјера, ко ли је невјера“.

У равноме Срему.

Др. Рајски.

Нови Сад, 15. августа.

Еле, др. Михаило Полит-Десанчић је опет проговорио, но ми видимо већ, да је г. Михаило или са свим излапио или да нема среће са својим „мудрим“ разглаголствијем, па, ако икоме, њему се баш увек мора довикнути: Si tacuisses! Ми морамо искрено казати да смо потпуно разочарани. Док смо били млађи, и ми и г. др. Михаило, па смо били раздалеко: он овде на обалама ладнога Дунава а ми тамо крај шумећих валова сињега мора — морамо искрено казати, ми смо се одушевљавали за др. Михаила Полита Десанчића, то је био уз др. Светозара Милетића идеал наших снова. А данас.... које разочарање! Место јунака, и умом и карактером, видимо у највећој близини — нека нам се опрости непарламентаран израз, но ми не можемо наћи згоднијега — ми видимо: једну стару, крезубу бабу, која, завидна бујности и младости других, до зла Бога грди и псује. Прочитајте, браћо, у 94. бр. „Браника“ уводни (!) чланак „Тако је морало бити“, метните руку на срце, па судите, јесмо ли претерали нашим судом.

Г. др. Михаило тужи се на партизанство у Србији, а одмах ниже доле вели: да у политици без партија живота нема. Он се тужи даље, како је партизанство готово угушило сваки осећај у Српству и странке у Србији надметале се, не како ће која Српству користити, већ како ће која коју надвладати. А о којој странци се може то највећма казати? Зар не баш о либералној, коју толико слави др. Михаило? Зар није та странка за вољу своје необуздане власти предлагала да се укину монополи, ма да је знала да без прихода од монопола не могу се покривати државни трошкови? Зар није правила вашар у погледу краљице, да подржава трзавицу у земљи? Зар није на сва уста пред Европом викала, да је Србија — њезина отаџбина — ужасно легло разбојника, паликућа и сваке врсте рђавих људи? Зар није напослетку пружила руку Јовану Ристићу да изведе државни удар, да он своју самовољу наметне огромној већини народа српског, а све само за то, да се она противуставним путем докопа владе? Је ли или није ли тако?

Г. Михаило јадикује за толиким умним снагама напредњачке странке, које изведоше Србију на касапницу код Сливнице и Пирота, које ју доведоше на руб моралне и материјалне пропасти. Он има образа да каже е је либерална странка од Србије направила праву уставну државу, да није устав изопачивала и да је увела прва модерну администрацију. Уставна држава и либерали! Зар је то било онда, кад сапеше штампу да се није могла ни макнути? Или онда кад су либерални уставни аргументи били

буџе и нацаци? Или онда кад онако лепо, онако мајсторски експедираше пок. Адама Богосављевића на други „бољи“ свет? Или је то сад, где заузеше владине столице милошћу Јована Ристића а против воље народа? Па још вели др. Михаило да је та странка тражила корена у народу! За цело — дивота од „корена“!

Др. Михаило говори о raison d' être (о уветима битисања) странака у Србији, па вели да тај увек поседује само либерална и напредњачка. За цело, она због буџа и нацака а ова због Бонтуа и Сливнице! Он вели: да је модерном социјализму са свим споредна ствар политичан положај и уједињење Српства а — страни противници баш највише приговарају радикалној странци: да је она заталасала идеју великосрпства, и баш због тога се радују да је морала одступити од владе.

Он вели, да су радикали употребљавали демагошка средства па, наравно, **тиме** да су освојили најшире слојеве српскога народа — а то др. Михаилу није право. Хм.... уставна свест либерала — па није им право, кад имају реч најшири слојеви српског народа? Лепа уставност за цело, где би имали водити реч најужи слојеви народа! А демагогија; шта разумева др. Михаило под речи: демагогија? Може ли бити демагогије у демократском (како он сам вели) народу српском? Где је нама пролетаријат за стварање демагогије? — — Јесте, г. докторе, вама и вашој братији у Србији сви су демагози, који неће да слушају ваше власничке диктате. А таквих демагога нећићете, у Србији и изван Србије, међу народом српским огромну већину.

Г. др. Михаило тврди да имају у Србији право на екзистенцију само напредњачка и либерална странка — јесте, према ономе што горе рекосмо а и због тога што спремише тако „дивно“ српску војску за — ђунис и Сливницу! То сведочи и онај гласовити говор цара Александра II. у Кремлу московском и — Кевенхилер.

Г. др. Михаило пита: нису ли се либерали борили против напредњака? А где? У запећку или по мишјим рупама, као др. Михаило против кикиндског програма. Губише ли они главе на Краљевици? Колико је њих одлежало по казаматима? И онда још вели г. Михаило: да је либерална странка потпуно испуњавала свој задатак. За цело диван задатак!

А шта је либерална странка чинила у погледу Босне и Херцеговине? — Сметала је само народним устаницима. Види мисију Деспотовићеву! А шта је урадила у погледу Маћедоније и Старе Србије (исто вреди и за напредњачку)? Види књигу Спиридона Гопчевића!

Па још вели да су радикали били не способни. Радикали, који нису Србији спремили ни ђунис ни Сливницу, који су извојевали, слободоуман устав и ослободили од ропства јавну штампу, који су у земљи увели слободоумне институције, који су увели тајно гласање код избора и количник, који су ослободили жељезнице, монополе соли и дувана од странаца, који су ослободили земљу од Милана и Наталије, који су надовезали пријатељске односе са Русијом и Аустро-Угарском, путем младог краља у Петроград и Ишл, који су склопили трговачки уговор са Црном Гором, и повратили старо пријатељство са том јуначком српском земљом, који су склопили уговор у погледу регулације Дрине, и спремили трговачке уговоре са Аустро-Угарском и Немачком, покренули трговачко зближење са Русијом и т. д. и т. д. — а што вајда говорити глувима?!

Финансије су траљаве.... вели се. А није ли уведена равнотежа у буџету, одмах другу годину после оне ужасне баштине напредњачке? Па онда вели др. Михаило: да се у Србији није могло дуже чекати. За цело да не могаху дуже чекати на министарске фотеље г. г. Авакумовић и другови.

Г. др. Михаило радује се што су сад у Србији на влади способни и угледни људи. А у чем и када ти људи доказаше своју политичку способност? Он се радује сваком напретку и бољитку Србије — јест, он се радује бољитку и напретку џепа својих вредних другова у Србији.

Г. др. Михаило моли Бога да сачува Србију од свих незрелих теорија и експеримената. Хм... а може ли бити незрелији и опаснији експеримент него хтети у Србији владати против воље огромне већине народа?

Г. др. Михаило жели „од срца“ слогу т. ј. да „ваљани“ (види ти њега!) радикали ступе у либералну странку, па да тако буде сретна отаџбина. Дакле сад би хтели слогу? А зашто либерали у интересу отаџбине не ступише у радикалну странку, па зашто је непомогоше својим „искуством и знањем“?

Хм... Ристић је био пре и оваки и онаки — а сад кад је опет загрлио своју братију и извео државни удар, сад је „државник велике способности?

Г. др. Михаило признаје да је готово цео народ у редовима радикалне странке — па ипак су радикали „демагози“, „неспособни“ и немају увета за опстанак и треба да буду на влади либерали, који не могоше наћи ни толико нар. посланика да саставе своје министарство, него мораше узети половину чиновника, који су под радикалима са свим удобно — слушали.

На оно што вели: да је радикална влада у Србији подржавала нашу, овдашњу радикалну странку, на то велимо: да је то проста, гадна, лоповска денунцијација. Радикална странка овде код нас створена је још г. 1884. кад се др. Михаило Полит завукао у мишју рупу место да се бори против кикиндског програма — — а онда, ваљда, не беше још радикала на влади у Србији. Ко прави овде раздор међу Српством? Ми или ви — којима је Бог ваше благоутробије и необуздања жеља за влашћу?!

А оно, што говорите о глорификацији злочинства — — стид вас било ви гадни несретници, који вашим лоповским и кукавичким махинацијама отерасте једног Србина у гроб а другога у тамницу. Пфуј, ви морални голаверi — — и ви се још усуђујете да се размећете!

— — — — — — — — — —

Дубоко си пао др. Мишо Политу — — врло дубоко си пао!

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Сарајево, августа.

Наша полиција још није престала, а да нам сруши наше српско пјевачко друштво „Слогу“ — па ма да овде нико не смије читати „Заставу“, ипак вас молим да ово јавите осталијем Србима. (Молимо реч! „Заставу“ сме читати и слободно је примати у Босни: Влада, Корпскомандо, Беркс и Никола Т. Кашиковић! Овај последњи то је нама писмено потврдио ових дана. А зашто баш њему та привилегија? Ур.) Одстранили су нам др. Пачу-а, душу овога друштва, отјерали тајника Клицина, кога ће се Срби Сарајлије увијек сјећати, као поштеног и ватреног Србина, а подпредсједника Максимовића прогањају на све начине. Друштво је полицији заворно, јер је чисто српско, јер није допуштало владином комесару, да с њиме заповиједа. Но, хвала богу и то — али нас боле, да су неки листови а и „Велика Србија“ казивали, да је ово друштво на дочеку аустр. жељ. пјевачког друштва пјевало шваписке пјесме, дочим је то лаж, јер је пјевало ратоборне српске пјесме и баш с тога подвргнуто истрази.

Чујте и ову. Читали смо у „Бачванину“, да је у „В. Србији“ био нападнут наш књижар Глиша Трифковић. Не знамо зашто, али знамо да је то добар Србин и увек први у сваком српском подузећу а **једини српски књижар у цијелој Босни.** Па баш на њ ударила „В. Србија“, лист старога Барда, Владислава Каћанског, ради кога је Глиша био у хапсу, што је у сарајевској кафани једном викнуо: „Слава Барду!“ Али истина, Глиша Трифковић имаде велики гријех на души — био је пријатељ „Напретка“, обожавалац др. Пачуа, а скупљач је „Бачванинових“ претплатника. То је доста, да га онај познати лажац-пискарало нападне.

Не замијерамо „В. Србији“ — није, на жалост, упућена у наше мјесне околности, али јој замјерамо што се мијеша у личне ствари. Ако икоме, њој се то не пристоји. Ово рекох у најбољој намјери, јер нећу казати да ја љубим више Велику Србију од госп. Вл. Каћанског, али му не допуштам ни то, да је он љуби више од мене.

Сарајлија.

ИЗ ДАЛМАЦИЈЕ.

Дубровник, 18. авг. п. р.

Кратко али беријетно. Наша бискупија на живој муци. Са свих страна, а из многих и многих парохија ове простране бискупије долазе бискупу Водопићу и његовом доглавнику, чувеном фарисеју Пишти, жалосни гласови, да су сви млађи свештеници — отпадници. А отпадници за то, јер су Срби! До сада смо ми били те среће, да се ни један свештеник, рођен и васпитан у Дубровнику, није признавао Хрватом, а од сада ето још веће среће, ударили и они путем Стојановића, Кукуљица и Вуличевића. Да ће ова појава развеселити све Србе, не сумњам, јер нико боље од римских свештеника, који се Србима признавају, не може међу простим римокатоличким Србима пробудити Српство.

Од кад је изашао „Дубровник“ наши створени Хрвати, на апарату владе, помамили се живи. Е виде, да им је овдје за навијек одзвонило. А тако ће и у Котору. Него чујте ову. Срби у Котору, били су поднијели призив против незаконитости на пошљедњим опћинским изборима, и то у другом и трећем тијелу. А влада? Ове изборе, гдје су нечувеним гажењем закона и управо одвратном протекцијом владе добили Хрвати, потврдила је, а оне првог тијела, гдје су Срби добили, уништила.

Живјела правица у — Далмацији! =

БУГАРИ И МИТРОПОЛИТ МИХАИЛО.

У 170. бр. „Српских Новина“ читамо ову изјаву, коју данас просто преносимо а на исту ћемо се осврнути, јер ове гадне, ове гнусне подлости министра Стамбулова, жандара западне дипломације не треба пропуштати без коментара. Смер Стамбуловљевих нитковлука јасан је. У неприлици, да докаже, како се тобож Русија меша у бугарске прљаве ствари хтео је то доказати са Србијом — и насео је. Данас се види да су ово фалсификати, као што су били фалсификати и они документи против г. министра председника Пашића. Изјава гласи од речи до речи:

Новине: „Видело“ и „Мале Новине“ прештампале су нека писма и шифровану депешу, која је неки назови-Рус — Јакобсон, печатао у листу „Свободи“, који излази у Софији, а која се тобож тичу садањег поглавице црквеног, високопреосвећеног митрополита српског, г. Михаила.

И ако је од стране руског правитељства, као надлежног, потврђено, да су неистините све депеше и писма која су у „Свободи“ печатана као извод из руске тајне архиве, ипак и канцеларија митрополитова, по налогу високопреосвећеног митрополита г. Михаила, овлашћена је изјавити следеће:

1. Не стоји у истини, да је високопреосвећени г. Михаил оставио Србију „по жалосном свршетку народног покрета у Зајечару и другим крајевима Србије“, као што Јакобсон наводи. Он је оставио Србију 11. априла 1883. год. и преко Цариграда отишао у Јерусалим, а „народни покрет“ био је с јесени те године.

2. У времену, када је високопреосвећени митрополит г. Михаил био у Бугарској, тада у Софији није био руски посланик г. Јонин, већ г. Којандер.

3. Клевета је најниже врсте, да је високопреосвећени г. Михаил радио што противу династије Обреновића, а у корист Карађорђевића, као што Јакобсон наводи. Лојалност и привржeност високопреосвећеног г. Михаила према династији Обреновића позната је свима родољубима српским, а и самим узвишеним представницима династије Обреновића. А је ли Русија што радила противу династије Обреновића, а у корист Карађорђевића, нека се прочита дело г. Жомина и нека се узму у оцену све оне жртве, што је Русија чинила за Србију, а за управе Обреновића, и нека се узме у призрење онај сјајни дочек, који је сва Русија указала Његовом Величанству Краљу Александру I., па ће се онда видети, колико истине има у изнесеним депешама и писмима.

4. У времену, када се је високопреосвећени г. Михаил настанио у Рушчуку, тада тамо није било ни једног емигранта српског, а доцније, када су дошли, није Русија никакав новац слала преко њега на потпомагање емиграната.

5. За живљење у Русији није тражио никакве нарочите дозволе, нити је пак гроф Толстој разбирао где ће живети г. митрополит, као и са киме ће доћи у Русију. Из Рушчука отишао је у Кијев на позив университета св. Владимира, да присуствује прослави његовој. По прослави остао је у Кијеву, а доцније отишао је у Моску и настанио се у Српском Подворју. При поласку свом из Бугарске повео је собом од Срба — игумана Јаниђија и јеромонаха Мелентија.

Из преднаведеног видеће се, колико има истине у изнесеним писмима Јакобсоновим, које је „Свобода“ изнела. Намеру таквих измишљених депеша и писама ласно је прозрети, а појави њиховој не треба се чудити, када се зна, да „Свобода“ пише непријатељски према Русији и Србији, и да је ставила себи у задатак, да прља све оно, што је у Русији и Србији виђеније.

Из канцеларије митрополитове, 2. августа 1892. год. у Београду.

ДОПИСИ.

Из околине Вел. Бечкерека, на Преображење („Коло“ и његов рад.) Ја се чудим, г. уреднiче, да ви ћутите на нападаје бечкеречког „Кола“, или се тек одбрањујете од његових нападаја а никако не износите на јавност његова недела и старе грехе његове, — но то је за цело због тога што вам их нико не јавља, ма да их овде сви добро знамо Ја сам чекао да вам то које вичније перо саопшти, но пошто видим да у заман чекам, то ћу покушати ја, који то никад чинио нисам, да изнесем како умем, а молим вас да за цело штампате, јер вам је дужност да расветлите и покажете истину, да се зна на чему је публика.

Пре свега да једну заблуду исправимо јер се у опште држи да „Коло“ уређује др. Гаврила — а то ми сви овде знамо да није истина, јер кад би он то чинио, он би јавно и своје име штампао; он је противан био да се „Коло“ покрене тако какво је, и никад не иде у редакцију и нема никаквог додира са листом, јер са одговорним уредником му још од покојног његовог листа „Гласа“ и не говори, јер се уверио да под том фирмом не може бити независан и одлучан лист, и право је мислио као што се то показало.

Ви „Коло“ називате „браниклијским“ и „полутанским“ — ни једно није погођено, — право би му име било „дволично“ јер је у неким стварима радикално а у другима свакојако, а то ћу вам фактима сада доказати:

Незнам управо гди да вам почнем!

Ко је лист читао тај, могао је приметити да до најновијег времена никад реч радикал изустио није, а браниклије никад отворено напао није, и тек кад сте га ви по прстима, почело је бити одлучније.

Тај лист при изборима за угарски сабор ни речи није говорио, и тек накнадно похвално говорио о кандидатури бечкеречког апоњијевца — браниклије, — који би избор сасвим друкчије испао да је „Коло“, тако заступало наше ствари како би требало и како је то пок. „Глас“ чинио.

У ситнијим белешкама могло се приметити да брани и хвали личности које то не заслужују, — а грди које би требао бранити и хвалити.

Тако је приликом избора панчевачког проте, гди је Прица и Стојковић компетовао, препоручивало „Коло“ једну сасвим трећу личност, која је све пре но народњак или радикал, и у моралном погледу врло ниско стоји и ужасно мрзи радикале, — сме ли то да чини лист који хоће да буде радикалан?

Исто тако чини и при другим приликама да се ми каменимо и питамо: какве су, то боже, заслуге народне тих људи да их „Коло“ брани и препоручује кад ми то никад чули нисмо, овамо даље од Бечкерека?

Ми нисмо никад видели да „Коло“ напада какву страну власт када се ова меша неправедно у наше ствари, никад није имало прекора државном школском надзорништву или политичним надлежностима када су ови крњили нашу автономију, — а сваки час видимо где напада радикалне учитеље и учитељице и црквено-школске општине и одборе.

Тако у Меленцима напада непрестано једну невину учитељицу рођаку Јаше Томића, којој је сва родбина радикална а она није заслужила прекоре, — сме ли то чинити токорсе радикалан лист?

Тај лист допушта да у њему један револверски денунцијант-поп напада на најподлији а најлажнији начин најрадикалнијег елемирског учитеља, — а овоме не пушта да се брани, те мора то у „Застави“ да чини — доликујели таком листу назив радикалан?

Исто „Коло“ је приликом избора торонталског вицепшава за новац прво истрчало са кандидатом Несрбином, ма да би такој вармеђи као нашој доликовало да бар Срби радикали ишту Србина вицишпана, и ту препоруку је примило од Србина, који је своје име помађарио своју децу у католичкој цркви крстио и ни речи их српски научио није, — и за безазлене читаоце, по начину шпекуланта, прикључио том броју црвене цедуљице да упозори на тај чланак, — а те је цедуљице крио од добрих Срба, — зар је то радикалан лист?

Зар то није дволичност да један лист који у својим општим чланцима изгледа или хоће да изгледа радикалан, у појединим случајевима тако шкоди радикалној ствари?

Може ли то бити радикалан лист који напада надугачко и лажно бечкеречки школски одбор који је сав радикалан, због тога што је бајаги једна учитељица продавала деци прописе по 2 нов. пак кад се показало да је то лаж није тај одбор хтео да оправда и погрешку поправи?

Исто је тако лажно напало бечкеречку црквену општину, која је изабрала нашу челенку др. Гаврилу за председника, и одобрило је браниклији једном суманутом што је против те скупштине лажан и луд протест уложио, — и не налази за вредно да после то исправи, да осуди и ишиба тај лажан протест.

У нашој околини има пуно општина црквених, које у најлепшем и најпоштенијем реду раде, а на челу им стоје радикали, — и те су општине изложене небројним лажним протестима и клеветама, — и „Коло“, лист наше околине, неће да износи те ствари и те нападаје неће да осуди и одбија, — што би му као радикалном листу дужност била — те тако ћутке одобрава те поступке и протесте — дочим меленачке месне ствари већ досадно износи, па ту има свога рачуна.

Зашто „Коло“ не брани интересе народне и партијске у његовој околини, кад хоће да се покаже у општим чланцима радикалним?

Да шта је то но дволичност?

Зашто напада и сумњичи рад радикала у Врањеву, Елемиру Ченти и Бечкереку — ако је радикалан лист?

Зашто се заклања за леђи опште уваженог беч-

керечког старине, када добро зна да је исти старина јавно говорио да га поштеде са тим листом, јер је видио да у њему свашта може бити, и како отежчава рад народњака у место да га олакшава бранећи је од лажних нападача?

Још бих вам много факата изнети могао, и све ово поткрепити са дотичним бројевима „Кола“, — но то остављам за идући пут ако се „Коло“ усуди порицати ове наводе — и у осталом доста је и ово за сада.

Из свега се види да је „Коло“ шпекулантско подузеће које ће донде и остати док му на челу не буде имечовека, који гарантује за то да је радикалан, а док је у рукама те трговачке фирме, биће онога, који тамо пазари и од кога се има више користити.

Заставаш.

Сремски Карловци, августа. (Калуђерска чуда.) Био сам ове године на свету мајку Ангелију у Крушедолу и ту сам нешто, до сад нечувено доживео. По старом српско-православном обичају дошло много народа, да се „светим моштима“ поклони. Тако бива о свим славама по свим манастирима, па је тако бивало до ове године и у Крушедолу. Наравно да на ове славе долазе обично са шатрама и лицидери, авлације крчмари и др, те да се за то до данас у ниједном манастиру није тражила никакова наплата. Али ове године и тога је бивало у Крушедолу. Већ у очи саме славе заишао је један калуђер од шатре до шатре и тражио у име неке таксе по 2 ф. Људи рекоше, да ће платити сутра док продаду; на то калуђер побесни и поче грдити терајући их испред манастира. Залуд су га ови поново молили да се стрпи до сутра, он не пристаје, већ псује и грди. Па кад се подигла ларма — доведе обесни калуђер полицаја да силом растера људе, а да им сав еспап побаца. Разуме се, да то један полицајац није могао учинити, па кад то увиди калуђер зовне све своје слуге, а као да је и то мало позове и жандара. Жандар дође, јер га је калуђер преварио, да народ хоће да употреби силу. Али кад је жандар разумео шта је у ствари и да се ове таксе нису никад плаћале, кад је дознао, да су калуђерске слуге некима већ разбацили еспап, одговори, да он ту и не може и да неће ништа учинити, а ако је калуђеру криво, да се тужи где треба.

Питамо: Је ли ово калуђер радио дозволом манастирског старешине? Зна ли за ове шкандале патријарх?

Исти је калуђер присутнима ту испред манастира псовао и оца и матер. Наопако Ваша „Светости“, далеко ћете са Вашом „енергијом“ дотерати!!

Ј. Стражиловски.

Алибунар — Банат, августа. Овдашња српска омладина приредила је 26. јулија представу са српским комадом: „Граничари“. Представа је испала на опште задовољство — а испала би и боље, да смо боље пазили на поделу неких улога, што ћемо други пут и чинити. Чист приход био је намењен овд. привременом срп. пев. друштву, но како су трошкови били прилично велики, то и није било чиста прихода. Свакако надамо се, да ће га у будуће бити и да ћемо употребити све силе а да помогномо наше певачко друштво, па га с тога и молимо, да не клоне и да се не распусти, као што се поговара, јер би то био тежак и неопростив грех. Не треба никад заборавити, да нас овде има само 1200 Срба и да смо с свих страна окружени туђинцима, па ако је игде од потребе Србима одушевљене и јуначке борбе за опстанак, то је овде највише. А најбоље ћемо се обранити, ако будемо ширили нашу песму, бранили нашу школу и чували српске обичаје, дедовске аманете! Него да речем коју. У Добринцима већ постоји срп. пев. друштво, па не би ли било добро да се ова оба друштва споје и тако једно другом и морално и материјално помогне — а то би најбоље могли кад би ми одавде онамо а они из Добринаца овамо често долазили и кад би се састајали. Та близу смо. Једва ако нас један сахат пута дели! — (Баш кад смо примили овај допис, примили смо и из Добринаца, где нам пријатељ јавља, да и онамошњем пев. друштву, ради неколицине смутљиваца и егоиста прети расуло. Зашто тако браћо? Та смутљивце отерајте а себичњаке иждените из друштва, па се као прави и родољубиви Срби приберите на бранику Српства у том крају, где му прети велика опасност и будећи српском песмом српски народ, спремајте га на борбу за његова света права. Кад је реч о Српству и о његовој обрани на страну свим обзирима и препонама — а будите Срби и као Срби, вршите ваше српске дужности! Ур.)

Са подножја банатске Клисуре. За илустрацију нашег школског стања овде, хоћу да наведем нешто, што треба и даље да се зна. Близу Беле-Цркве, у дивном пределу лежи српско сеоце Лесковица. Стање је овде у сваком могућем погледу грозно. Сеоски кнез, иначе један нитков, оправио се читави паша. Он управо не зна, шта је то у правом смислу човек бити а овамо му је поверено, да управља једном опћином. Он без знања жуп. надзорника протерује и намешта учитеље, задржава им плату; једном речи тера трговину са учитељима. А шта ради г. надзорник? Он не зна дал' и **постоји** школа и учитељ у селу (јер никад их није посетио), а камо ли да зна за невоље школске. Управни одбори наших жупанија више воде бригу о томе, колико је народносних опћина помађарило своје име од порекла, него о том, дал' Србин, Румун, Словак и т. д. има такву школу, која ће одговарати садањим захтевима модерне педагогије и народне потребе. Јок вала, Србине Клисурче! о томе се они никад сетити неће, док се сам не пренеш, успоставиш ваљану школу са спремним учитељем, ал то само онда ћеш постићи, ако будеш потпуно пригрлио дух времена, будеш сматрао школу као светило, а учитеља као искреног поборника за твој душевни и животни бољитак. Као што си некад био јунак на бојишту, буди и на просветном пољу, љуби школу, јер школа развија ум, а данас „ум царује, а снага кладе ваља“. Остави надлежне, нека и даље трбушаре, кад им се може, а они ће се временом уверити, да просвета није само за децу „велможе“ у великим варошима, већ и за децу раденичког сталежа и у забатаљеном сеоцету. Увериће се временом, да ратарски сталеж свестан свог битисања и делања, више користи и самој држави, боље одговара својим грађанским дужностима. Не увиде-ли то никада, онда на њихову душу грех, ако се испуни она изрека: „Пропаст твоја од тебе Израиљу“.

—н—ћ—љ.

Вести из народа.

— Пишу нам из **будимске дијецезе:** Дошао ми је до руке позив, који је управљен на једног учитеља, који овако гласи:

„Од стране овомесног школског одбора овиме се позивате, да се ради опробања у црквеном појању 15. (27.) авг. т. г. то јест на Велику Госпојину у јутру у 8 сати у дворану православне црквене општине будимске (I. kezület Görög útzca 19 szám) јавити изволите. Уједно се примећује, да ће вам се у име путнога трошка паушал од 12 фор. исплатити. — Из седнице местног школског одбора, држане у Будиму 30. јуна (11. авг.) 1892. — Јеремија Мађаревић с. р., протопресвитер, парох и председник местног школ. одбора.“

А има се овако разумети: дођите у 8 сати у дворану црквене општине, па ћете ту, пред комисијом, испит из појања полагати; другим речма: понизите се и окаљајте образ и достојанство учитељско.

Даклем тако: дипломирани учитељи, који су испит о оспособљењу пред комисијом, коју је виша власт испослала, већ положили, да сад на ново иду да полажу пред комисијом, која ни од кога није овлаштена, да дипломиране људе испиту подвргава.

То ли је резон? То ли је дужни обзир према нашој највишој школској власти, према Школском Савету? То ли је поверење у аутоитет испитне комисије, коју је Школски Савет испослао? Је ли то поштовање према узвишеном позиву и раду учитељском? Јесте! Такав је резон, такав је обзир тако је поверење, тако је поштовање будимске општине. Па зар не би требало, да наша највиша власт, па и сви школски одбори, који су својим учитељима похвалну сведоџбу о раду у школи и појању у цркви издали, апелују против такве дрскости?...

Катков.

— Пишу нам из **Бобота:** Поштовани г. уредниче! Не могу пропустити, а да Вам не саопћим случај, што се јуче десио у оближњем селу Тординцима, те даје врло рђаву сведоџбу о васпитаности римокатоличког свештеника г. С. Фабијанчића.

Овдашњи сељак Тошо Широк хоће да пређе у нашу лепу веру православну, те по упутству овдашњег српско-православног свештеника нашег вредног старине г. Прокопија Миладиновића, пође самном и још с једним сведоком, гореспоменутом римо-католичком свештенику с намером, да му се пријави и моли за отпустницу. Но кад га г. С. Фабијанчић разумеде, да жели у православну веру прећи, продере се на њ на врло непристојан и бруталан начин с речма: „Куш, немој лајати, кад ја говорим“ — не давши му више ни речи прословити.

Заиста красно! Овако шта није достојно ни најпростијег човека, а гле чуда, римо-католички поп рече и остаде жив!!!

Г. С. Фабијанчић ко да је слабо штудирао параграфе учтивости и пристојности?!

Ево лепа примера о интелигентности римокатоличког свештенства! Какво тек стадо мора бити код оваких „красних пастира“?! Сад нека кажу „стеклиши et consortes“ ко шири неморал, да ли српско-православни свештеници или њихови „красни попови“?! У осталом увређени ће ствар у своје време кот. суду пријавити и сатитфакцију ради нанешене увреде части заискати, да г. попа види, да има посла са људима, а не са „псима.“

Очевидац.

Вести из места и са стране.

Нема сабора. Дознајемо из поузданог извора да је министарство патријарху оставило разрешене руке у погледу сазива сабора, па се он решио да га не сазове док се не обаве нови избори (сад је ли на пролеће или кад, то не знамо). Патријарх вели: да не може сазвати сабор, пошто одбор 15-рице свој рад довршио није — па сабор нема посла.

† **Стева Р. Стефановић.** У четвртак у вече 25. августа преминуо је у Турији Стева Р. Стефановић трговац, човек из народа, који је с народом и за народ живио, који је такође био у старој гарди, па му велимо: Лака ти црна земља.

Врањску изложбу је до сада посетило преко 25.000 људи. Долази много света из Старе Србије и Маћедоније. Ми ћемо о тој изложби донети засебно извешће док добијемо мало места.

„Српски Глас“ и „Bošnjak“. Кад је изишао први број „Bošnjak“-а, тог црног листа а још црњег љубимца босанске владе, „Српски Глас“ га је поздравио са: „Добро нам дошао!“ Имамо у руци тај број „Срп. Гласа“, а кад ово кажемо, значи, да нас не може нико побити. И „Bošnjak“ ево више од годину дана грди и напада Србе, а нарочито најподлије клевете износи против Србије. О томе је било говора у нашем и другим листовима, само никад ни једне речи у „Срп. Гласу“. Али сад није тако. „Bošnjak“ је похвалио једно дело, где се каже, да је Далмација хрватска, а „Срп. Глас“ планув. Тако и треба и то нам је мило; само упада у очи, да „Срп. Глас“ плане, кад „Bošnjak“ рекне какву глупост о Далмацији, а кад напада Србе у Босни, Србију и све Србе ван Босне, он онда ћути, као да је поливен кључалом водом из диспозиционог босанског врела. Ћути о афери дра Пачу-а, Клицина, Гедеона Марића, Аце Марића и Саве Пјешћића... ћути о свима неделима босанске владе, просто и не спомиње их; али за то — само кад му се пружи прилика — хитро навешћује, како влада шири тобож српске школе и како је срп. пев. друштво у Сарајеву неваљало, јер је тобож певало немачке песме — ма да је друштво под истрагом, што је певало српске песме. Заиста чудновато и непојмљиво!

Поправка календара. Јавили смо у своје време, да се српски митрополит Михаило обратио на цариградског патријарха, да се поправи наш православни календар. Цариградски патријарх прихватио је предлог и уступио га св. синоду, а овај изабрао нарочиту комисију од четири уважена професора, да тај предлог проуче.

Колера букнула је у Хамбургу, па је у Немачкој велика страва, а сад би се врло лако могла увући и код нас, јер је наш промет с Хамбургом велик.

Не играј се са оружјем. У Добрици у Банату, у први понедељак иза „Преображенија“ паде Светозар (Тоза) 18-годишњи син Мише Дрндарског као жртва страшног и неизбежног случаја. Истог дана у вече оде Тоза са Митом Пекиним (циганин) слугом свог несретног бабе, у виноград, да овај преко ноћи од неваљалих људи и од псију који на грожђе иду, чува. Тоза је са собом једну стару „шоцу“ понео, да њоме псе плаши, те је ову са сечком (сечено олово) напунио. Нису ни по сата, са још четир друга, код колебе поседили, а на стази се укаже један шаров! Слуга ђипи, те довати пушку и на псину потегне, но пушка не свати. Други и трећи пут, а пушка опет не свати. У тим се Тоза обазре и у шарову свога пса позна, који је од куће за њима потегао, те како је близу места, са којег је Мита хтео пса убити, седио, пружи руку и ухвати за крај цеви од пушке и викну: „Не, наш је шарић!“ Мита да истргне овом пушку из руку, а Тоза неда, те се смејући прилично са пушком тако натезали, од једном, пушка пуче и Тозу у лево око погоди и сву му леву страну од главе сечка разнесе. Тоза је на месту мртав остао; другови одјурише у село да ово јаве, а слуга Мита сам у село оде и на општини се пријави. За један сат и сва фамилија се слегла, а бедни деда му, кад је у село са салаша дошао, није могао кућу да нађе, већ је селом дотле коње јурио, док га ноћни чувари не упознаше и кући одведоше. Децо! не играјте се оружјем, јер несрећом вашом унесрећили сте и све своје.

Др—Лала.

Огромна снага, коју добијају зрна из малокалибарних пушака дошла је дотле, да данас може једно зрно да прониже три, четири па и више војника. Ово је дало повода истраживању такве материје, која би могла уништити или бар умањити снагу зрна. Недавно је у Букурешту испитивана нека тканина нарочите врсте, коју је пронашао неки Константин Јанополо. 270 метака било је избачено из манлихерове пушке на штит начињен из ове материје, свега 3 м. м. дебљине, и ни једно зрно није могло пробити штит. Затим је штит био потопљен у воду, где је стајао 2 дана, — па је после издржао још 200 метака. Чак ни на растојању од 2 метра зрно није могло да пробије штит. Решено је да се опити продуже пред комисијом састављеном из виших официра.

Најсрећнија држава. На острву „Пинктерну“ у средини пучине тихог океана, основана је малена државица још пре 100 година, али је Европа за њу дознала тек пре 5—6 година. Државицу су основали бунтовници морског енглеског брода Возенту, који су пре 100 година кажњени због буне и остављени на ово усамљено острво. Они се реше, да стално остану на острву „Пиктерну“ и тако учине. Хранили су се воћем и дивљачи, а острво је по себи иначе богато. Сад је број житеља 300 душа. Житељи говору енглески и њима су познати сви успеси моралне цивилизације. Међусобну потребу намирују сами и никојег дошљака не примају. Новац се не прима у овој држави, јер се сва трговина води променом производа. Више пута долазе морске лађе, те купују потребну храну од ових острвљана, али не за новац но у промену, давајући острвљанима оружје, посуђе, храну, поврће и т. д. Глава је ове државе председник републике кога зову „првим човеком“. Њега сви држављани поштују. „Први човек“ влада 5 година, па по том полаже рачун о својој владавини пред скупштином, која га или похвали или осуди. Ова државица нема никад муке са изравнавањем прихода и расхода пити има свога годишњег буџета. Па не реци, да то није најсрећнија држава.

Да се иколико курталишемо прешнога материјала морамо данас изоставити рубрику „Поглед по свету“ и „Листак“. А о дописима и о другим саставцима, нећемо ни да говоримо. Сачувај нас Боже, то је право чудо и покор — — а „Застава“ малена — управо мајушна за толики одзив! Тако н. пр. већ више од 14 дана не можемо саопштити извештаје о седницама „Матице Српске“ и друштва „Нар. позоришта“ — а неки саставци наше младе браће у Женеви, леже већ преко месец дана. Нека се дакле не срде наши штов. дописници, што ћемо им њихове дописе или сасвим морати баталити или у велике скраћивати. Ми би од срца ради све учинили — но ми нисмо криви да немамо бар 3000 претплатника па да тако можемо издавати већи лист.

Због благдана Велике Госпојине штампан је наш лист још јуче у подне.

Трговина.

Нови Сад, 15. (27.) августа. На данашњој нашој пијаци колики је довоз, ипак је према јучерашњем млого слабији што је врло чудновато, јер кад се узме да је још јуче она ужасна врућина била, која је, како се вели, за 200 година овамо, по пети пут тако јака врућина, а синоћ лепа киша пала која је расхладила мало температуру, онда нам је заиста чудновато, да је данас, још на св. Госпојину, тако слабо довежено. Продавало се: жито 7—7 ф. 20 н. кукуруз 4 ф. 50—60 н. Зоб 5 фор. Јечам 4 ф. 90 н.

*

Сента, 13. августа Време је код нас тако топло да се готово не може издржати. Пре два дана у ноћи имали смо изобиљну кишу, која је врло незнатно температуру променула. Са вршењем смо доста заостали, да ће до краја септембра можда готово бити Кукуруз је услед ове суше доста претрпио, но ипак ће берба бити добра. Жито је 75 кил. 7 ф. 28 н. Јечам 5—5 10 н. Зоб 5 ф. 10—15 н. Кукуруз 4 ф. 60—65 (по 100 кила са станица: жељезнице или лађе.)

*

Будимпешта, 14. (26) августа. При слабом промету, термени су овако утаначени: Жито за септ.-октобар 7 ф. 45 н., за март-април 7 ф. 87 н. Кукуруз за мај-јуни 1893 год. 5 фор. 31 нов. Зоб за јесен 5 фор. 54 нов.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи.

од 14. августа.

Дукати — — — — — — — —	5·67
Наполеондори — — — — — —	9·48
20 марака — — — — — — —	11·71

Новије вести.

Београд Радикални партијски збор одржан је овде у четвртак под председањем Таушановићевим. На збору било преко 2000 особа те су једногласно створене ове резолуције: Збор одобрава потпуно отступање кабинета Пашићева; сажаљева да је регентство, тиме што је примило оставку кабинета, понизило углед парламента као равноправнога законодавнога фактора; осуђује поступак либерала, који, заведени од жеље за влашћу, преузели су владу противуставним путем, супрот воље народа и без његова поверења, те су кроз то проузрочили узбуђеност и узнемиреност у земљи и тешко су оштетили углед Србије у иностранству. — У једној је конференцији вођа либералне странке закључено, да се сазове изванредни партијски збор у Београд Истодобно је изабран централни одбор, који ће да равна изборима. Држи се, да ће избори бити у месецу децембру. — Генерал Сава Грујић дао је оставку; он је изјавио: да му забрањује његова прошлост да под либералном владом заузимље дипломатско звање. — Либерали су починили велике изгреде у Неготину и Белопотоку. Нападоше кућу посланика Радосављевића. (Да, почиње опет царство буће и нацака. Уред.)

Лондон. „Тајмс“ пише: ако је истина да је афгански емир тражио од индијске владе помоћ против Руса, то ће му се такова по уговорима морати дати. Ако Руси ступе на афганско земљиште да ће их Енглези протерати. (Питање је само хоће ли моћи те неће и сами требати помоћи у Индији. Ур.)

Лондон. Из Цариграда јављају да је краљица Викторија молила султана нека принца Фердинанда милостиво прими ако дође у Цариград. (Та неће га ваљда повалити на клупу па му отпорити 50 по табанима? У осталом ако је ово истина — видећемо шта ће рећи Гледстон. Ур.)

Хамбург. Овде је 13. о. м. оболело 125 људи од колере.

Берлин. Овде је умрла једна жена од болести која наличи колери.

ОГЛАСИ.

Ganz seidene Foulards von 85 kr. bis fl. 4.65 p. Met. (ca. 450 versch. Dessins, gestreift, karrirt, bedruckt ꝛc. — vers. roben- und stückweise porto- und zollfrei in's Haus das Seiden-Fabrik **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr Porto.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно место из стипендијске задужбине **Петра Костића.**

Стипендија износи: за слушаоце основних школа 200 ф., за слушаоце ниже гимназије 250 фор., за слушаоце горње гимназије и богословије 300 ф., а за слушаоце правних, медицинских и философских наука 400 фор.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1) крштено писмо; 2) лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3) школска сведосанства од последње две године; 4) сведочанство од политичке власти и сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој и наредби министарској морају Костићеви питомци науке слушати, и то: Основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и философске науке у Пожупу, а медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Првенство на ову стипендију имају од најспособнијих ђака за науку, синови черевићки, а после њих молиоци родом из Срема.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок стечају овом траје до 1. (13.) септембра о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог течаја не ће се узимати у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 9. (21.) августа 1892.

Потпредседник књиж. одељења „Матице Српске“

Др. Илија Огњановић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 443 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено питомачко место из задужбине **Христофора Шифмана** за слушаоце виших педагошких наука са годишњом стипендијом од 200 фор.

Стипендију ову могу тражити православни Срби из Угарске, који су најмање шест гимназијских разреда или уз то и приправничке науке свршили с врло добрим успехом, па желе слушати више педагошке науке.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2 лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; и 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој првенство на ову стипендију имају новосадски синови, а после њих, или ако таквих не би било, Бачвани.

Према наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 1. (13.) септембра о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 9. (21.) августа 1892.

Потпредседник књиж. одељења „Матице Српске“

Др. Илија Огњановић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 444 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно, а евентуално на три места у стипендијској задужбини **Павла Јопановића** с годишњом стипендијом од 400 фор. за слушаоце политехнике.

Молбеници ваља приложити ове сведоџбе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; и 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој морају питомци његове задужбине слушати политехнику у Бечу или Прагу и на крају сваке године поднети „Матици“ расправу на српском језику ма из ког предмета, који су слушали. Теме за те расправе ваља да су од општег садржаја и значаја.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 1. (13.) септембра о г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 9. (21.) августа 1892.

Потпредседник књиж. одељења „Матице Српске“

Др. Илија Огњановић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 445 3—3

СТЕЧАЈ.

Српско грађанско певачко друштво у Сомбору, овим отвара стечај за ликовођу.

Плаћа се 420 ф. а. вр.

Дужности су ликовође: обучавати певачку дружину црквеном појању и световном певању и сваком приликом управљати певачким ликом.

Молиоци ваља да поднесу сведоџбу, да су свршили конзерваторијум.

Молбенице се шаљу закључно до 27. августа (18. септ.) 1892. год. подпредседнику друштвеном г. Кости Георгијевићу у Сомбору.

Из седнице управног одбора српског грађанског певачког друштва, држане у Сомбору 9. (21.) августа 1892. год.

455 2—2 **Одбор.**

СТЕЧАЈ.

Из стипендијске задужбине **Симе Ђорђевића** расписује се условно стечај на два стипендијска места са годишњом стипендијом од 600 фор. за слушаоце политехнике.

Молбеници ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. сведочанство о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 3. школска сведочанства од последње две године; 4. лекарско сведочанство о здрављу накаламљеним богињама.

По вољи оснивачевој првенство на ове стипендије имају свагда ученици родом из Мола, а осим тога захтева се од молилаца одличан успех у наукама.

Избрани питомци ове задужбине морају слушати науке на вишим техничким школама у Угарској.

По свршетку наука моћи ће сваки питомац, који науке своје с похвалним успехом сврши, још једну годину дана уживати своју стипендију на ту цел, да се може приправити за практичан живот.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 1. (13.) септембра о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новоме Саду 9. (21.) августа 1892.

Потпредседник књиж одељења „Матице Српске“

Др. Илија Огњановић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 446 3—3

СТЕЧАЈ.

По одобрењу високог кр. уг. министарства просвете и црквених послова од 23. фебруара о. год бр. 6489. расписује се стечај из задужбине **Гавре Романовића** на два стипендијска места, свако по 300 фор., и то: једно за живописце и вајаре, а друго за слушаоце економских, занатлијских и трговачких школа.

Стипендије из ове задужбине могу добити Срби источне православне вере из земаља под св. крунном угарском, а науке своје морају слушати у школама у Угарској. Школске заводе у страним земљама моћи ће питомци ове задужбине полазити само с дозволом високог кр. уг. министарства просвете и црквених послова.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; и 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По изричној вољи оснивачевој имају првенство при раздавању стипендија, при једнакој способности, ученици родом из Вуковара.

Према наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 1. (13.) септембра о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 9. (21.) августа 1892.

Потпредседник књиж. одељења „Матице Српске“

Др. Илија Огњановић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 447 3—3

СТЕЧАЈ.

Код сомборске трговачке и занатлијске банке, упражњено је место **главног књиговође,** са годишњом платом од 1200 ф. а. вр. Они који на то место компетовати желе, имају доказати да су вешти двостручном књиговодству; који мађарски, српски и немачки језик у слову и говору потпуно разуму и који су у новчаним заводима већ служили имају првенство. Са документима довољно снабдевене молбенице, ваља до 15. септембра по нов. календару на управу трговачке и занатлијске банке послати.

У Сомбору, 8. (20.) августа 1892.

458 1—2 **УПРАВА СОМБОРСКЕ трговачке и занатлијске задруге.**

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

J. МИХАЈЛОВИЋА

ХРТКОВЦИ (СРЕМ)

потребује два спомоћника, једног за мануфактурну, а једног за шпецерајску и гвожђарску радњу. 459 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЂОРЂА ФОРИШКОВИЋА

У ШИДУ

потребује једног млађег спомоћника и једног шегрта.

Ступити могу одма. 457 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

М. ПЕТКОВИЋА

У ИНЂИЈИ

456 1—3

потребује једног млађег спомоћника.

Др. СТЕВАН А. ЈОВАНОВИЋ

ЛЕКАР

настанио се у Панчеву, Громоновој улици број 24. у кући Радмановићевој, преко од књижаре Витигшлагера.

Прима посете пре подне од 11—12 и по подне од 2—3 сахата.

420 5-5

БРАЋА ГЛИКМАН

„ГРАНДХОТЕЛ“ У ЗЕМУНУ.

Част нам је поштовану публику уљудно известити, да смо новосаграђену гостиону „Грандхотел“ у Земуну у закуп узели и да ћемо ју **20. августа (1. септембра) т. г.** отворити.

„ГРАНДХОТЕЛ“ је гостиона првога реда, налази се у средини вароши а састоји се ван велике трапезарије и гостионичке дворане из 30 најелегантније намештених соба, велике дворане за позоришта, балове и концерте.

Изврсна јела и пића, тачна послуга, а све уз **најумеренију цену.**

Ослањајући се на наше дугогодишње гостионичарско искуство, усуђујемо се поштовану публику уљудно умолити, да нас у нашем новом подузећу обилатом посетом потпомогне, а ми ћемо од наше стране сав наш труд уложити, да сваког појединог госта у сваком погледу задовољимо и наш већ стечени добар глас и на даље очувамо.

С особитим поштовањем

Браћа Гликман,
закупници „Грандхотела“ у Земуну
и
„Хотел Александровића“ у Вршцу.

436 3—3

ФАБРИЧКО СТОВАРИШТЕ ПЕТРОЛЕУМА У НОВОМЕ САДУ.

Мађарског петролеум индустријског деоничарског друштва у Будимпешти.

ПРИМА КАУКАСКИ ПЕТРОЛЕУМ

ПРИПОЗНАТ КАО НАЈБОЉИ

по 18 фор. netto 100 кила са стовариштa у Новом Саду.

За време и шлусове врло повољно.

Наручбине ваља упутити на

ЦВИБАХА И ВАЈСА
у Нови Сад.

433 3-5

БИРЦУЗ

КОД КРАЉЕВИЋА МАРКА У РУМИ

на доњој пијаци (старом вашаришту), на главном сокаку издајем од 15. септембра по рим. ове год. под кирију, и то са два велика локала за гостионицу, кујна комотна, велики подрум, три собе, шпајз, шупа за кола и штала.

454 2-3 **Персида Л. Јовановић.**

1891. Загреб почасна диплома — **1891.** златна колајна Темишвар

КВИЗДОВ

КОРНАЈБУРШКИ МАРВЕНИ ПРАШАК ЗА ХРАНУ

за коње, волове и овце

за пуних **40 година,** са најбољим успехом употребљује се у многим шталама, као средство кад марва не једе, кад неможе поједено да свари, за побољшање и умножење млека код крава; потпомаже и повраћа природну живост марве код заразних болести.

Цена 1/1 кутији 70 новч. 1/2 кутије 35 новч.

Треба навити на горенаначену штитну марку, а ваља искати тачно:
Квиздов Корнајбуршки марвени прашак за храну.
Право се добија у лекарницама.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ:

Franz Joh. Kwizda
k. und k. öster. u. k. rum. Hoflieferant, Kreisapotheker,
Korneuburg bei Wien.

16

ХИГЕА

БАЛЗАМ ЗА КОСУ.

Овај несравњиви препарат јача, улепшава и чисти косу, враћа свакој **СЕДОЈ** коси њену природну првобитну младићску **БОЈУ И ЛЕПОТУ.** Не садржи никакве фарбе него дејствује на корен косе.

Овај је балзам од медицинских ауторитета опробан и препоручен као **невино и најбоље** од свију средстава за косу.

Једна флаша 2 фор. 50 новч., пробе флаша 1 фор. 50 нов. искључиво код **С. ДИМИТРИЈЕВИЋА апотекара у Aracs (Franyova) Banat.**

452 3—20

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

КОСТЕ П. СТЕФАНОВИЋА

У ВРШЦУ

460 1—2

потребује једног практиканта или шегрта који је најмање две више школе изучио. Ступити може одма.

Беч, 1873. колајна за заслуге	Будапешта 1885. велика поч. диплома.	Загреб 1891. велика поч. диплома
Осек 1889. поч. диплома.	Н. Паланка 1887. златна колајна	Поч. диплома у Лондону 1878.

ЈОСИФ ЧИК

цар. и кр. искључ. привил.

ПРВА СРЕМСКА ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛ. КРЕЧА ТВОРНИЦА У БЕОЧИНУ.

ЦЕНТРАЛНИ БИРО И СТОВАРИШТЕ:

Будимпешта V., Rudolfsquai 8.

препоручује пошт. грађевинарима и архитектима, предузимачима, поседницима, председницима политичких и црквр. општина као и осталој пошт. публици своје сопствене производе од

ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА И ХИДРАУЛИЧКОГ КРЕЧА

који се увек у подједнакој изврсној квалитети лиферује.

15 31—38

Ценовници и објашњења шаљу се радо на захтевање.

Париз 1876. бронзана колајна	Кечкемет 1872. сребрна колајна	Нови Сад 1875. златна колајна	Сегедин 1878. колајна за заслуге	Трст 1883. златна колајна

A. & A. Crompton & Co. limited

Park- & Woodend Mills near Oldham.

Приповната предионица од много година **Extra-hardwater-Qualitäten Abram Crompton, Travis Milne Crompton,** стављају овим на знање својим муштеријама и позивају их да се од куповања памука чувају који је онако пакован као и њихов а означен са етикетама кривотвореним. Уједно се овим примећује, да су исти готови и награду од

200 (две стотине) форината

исплатити оном, који им кривотворитеља њиховог паковања и њихови етикета именује, како би се исти на одговорност и осуду пред суд повући могао.

Саопштења у том погледу нека се управљају на

A. & A. Crompton & Co. limited, Shaw, near Oldham, England

Herren **Leopold Rosenzweig & Söhne,** Wien, I. Gonzagagasse 16.

или на

Hr. **Dr. Emil Links,** Hof- u. Gerichtsadvocat, Wien, I., Hohenstaufengasse 2.

262 13 18

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

598 37—

Онима који пуше цигарете, нека је препоручена на гласу **хартија за цигарете** са марком

Les Dernières Cartouches

творнице **Braunstein Fréres,** у Паризу **65. Boulevard Exelmans.**

Овај производ је славље на пољу индустрије хартије и узор хартија за цигарете.

Једно творничко сложиште наше фирме за продавање хартије за цигарете као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I., Schottenring, 25.

Наше праве француске хартије за цигарете „Les Dernières Cartouches“ од које сваки картон носи фирму Braunstein Fréres, као и готових завоја за цигарете може се добити у Новоме Саду код гг. **Н. Димовића** и Ем. Дицгена и сина.

189 10-25

За уређивање одговара **Ђорђе Бакаловић.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.